

Dzūkija

VUG 2024-01-31

**Skaidres parengė: Marius
Rasimavičius, Ugnė Valvonytė,
Balys Čiuprinskas 1E**

Žemaitija

Aukštaitija

Mažoji Lietuva

Suvalkija

Dzūkija

Mūsu tikslas

Supažindinsime Jus su Dzūkijas reģiono:

- Tarme
- Istorija
- Arhitektūros ir meno objektais
- Tradīcijomis
- Virtuve
- Kultūra

Ir dar kitomis šio reģiono īpatībomis

Tarmė

Pietrytinėje Lietuvos dalyje išsidėstęs Dzūkijos etnografinis regionas bene labiausiai išsiskiria savo kalbine ypatybe (dzūkavimu), kuri būdinga pietų aukštaičių tarmei (ši tarminė ypatybė laikoma labai archaiška, paveldėta dar iš indoeuropiečių prokalbės). Manoma, kad būtent dėl to ir atsirado dzūkų vardas.

Pavyzdžiai:

Dziedulis išgyveno šimtų tris metelius.

Vaikelia, tadu klausei, ką atsimenu iš vaikystės apė šventes. Atsigulus mislinau mislinau, vartiaus vartiaus ir nieko liudsko nesumislinau.

Dzūkijos Istorija

Dzūkija (Dainava) – pietrytinis Lietuvos etnokultūrinis ir istorinis kraštas. Dzūkijos pavadinimas pradėtas vartoti tik XIX a. Iki tol šis regionas nuo XIII a. buvo žinomas kaip Dainava. O „Dzūkijos“ pavadinimas pradėtas vartoti tik XIX a.

Dažnai puldinėjami lenkų, rytų slavų, voluinėnų ir kryžiuočių, ilgainiui jotvingiai nusilpo ir ėmė nykti, todėl XII–XIII a. Dainava buvo įtraukta į LDK sudėtį, o tai nulėmė dainavių genties sulietuvėjimą. Carinės Rusijos laikais, dešiniakrančiai dzūkai gyveno Vilniaus ir Gardino gubernijose, o kairiakrančiai – Suvalkų gubernijoje. Po Pirmojo pasaulinio karo didelė dalis dzūkų atsidūrė Lenkijos valdose. Dabartine Dzūkijos sostine tituluojamas Alytus.

Garsiausi Dzūkijos regiono
architektūros ir meno
objektai

Norviliškių pilis:

Šalčininkų rajone,
Dieveniškų
istoriniame
regioniniame parke,
esantis XVI a.
menantis statinys
šiandien atviras
visiems norintiems
prisiliesti prie
istorijos.

Trakų pilis:

Trakų pilis yra viena iš lankomiausių Lietuvos vietų. Trakų mieste, Galvės ežere, stūksanti buvusi Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rezidencija buvo pastatyta XIV amžiuje.

Senieji Dzūkų kaimai:

Jie netvarkingos formos, sodybų sklypai išsimėtę pramaišiu, gatvės dažnai vingiuotos, paklūsta reljefui ar išvis tėra tik atsišakoję akligatviai. Prie padrikų kaimų priskiriamos ir padrikos grupinės kaimavietės, kurių sodybos neturi aiškių ribų, kadangi viena sodyba gali jungti keleto šeimų trobesius.

Tradicijos

- Dainos ir šokiai
- Kaimo šventės
- Dzūkų virtuvė
- Rankdarbiai
- Papročiai

Dainos:

Senosios dzūkų dainos- vienbalsės, minorinės, dažniausiai dainuojamos solo, tarytum pačiam sau. Kiekvienas dainininkas dainuoja savaip, laisvai improvizuoja. Dzūku dainų būdingumas- dzūkams būdingas specifinis paryškintas priebalsių išdainavimas.

Šokiai

Lietuvių liaudies šokiai Dzūkijoje yra meninės kūrybos dalis, tradicinės choreografijos palikimas, kurį sudaro lyriniai, buitiniai ar jumoristiniai šokiai, rateliai, ratu šokami žaidimai. Lietuvių liaudies šokius daugiausiai šoka moterys. Vyrų šokių labai maža. Mišriuose grupiniuose šokiuose vyrai ir moterys yra lygūs partneriai. Šokama daugiau pilna pėda, nes taip lengviau šokti ant pievos ar žemės. Rankų judesių nedaug, dažniausiai jos ant klubų ar prilaikančios ilgą sijoną. Šokio tempas kartais greitokas, bet niekada nepereinantis į šėlimą. Šokiuose atsispindi žemdirbių tautos santūrus charakteris. Liaudies šokiai dažnai glaudžiai rišasi su daina, muzika, šokio apranga, papročiais.

Kaimo šventės

Dzūkijos kaimo šventės yra įdomus ir linksminantis renginys, kuris sujungia vietos bendruomenę ir atkreipia dėmesį į regiono kultūrą bei tradicijas. Šventėse dažnai vyksta tautiniai šokiai, dainos, turgeliai su vietiniais gaminiais ir skaniais valgiais. Tai puiki proga pažinti Dzūkijos kraštą ir patirti autentišką kaimo atmosferą. Dzūkijos šventės yra: „Dzūkijos vasara“, „Dzūkijos žiema“, „Dzūkijos kaimo šventė“, „Dzūkijos vėlykos“, „Dzūkijos žiedas“. Renginių metu galima pamatyti tautinius šokius, klausyti gyvos muzikos, ragauti vietinių patiekalų bei dalyvauti įvairiose pramogose.

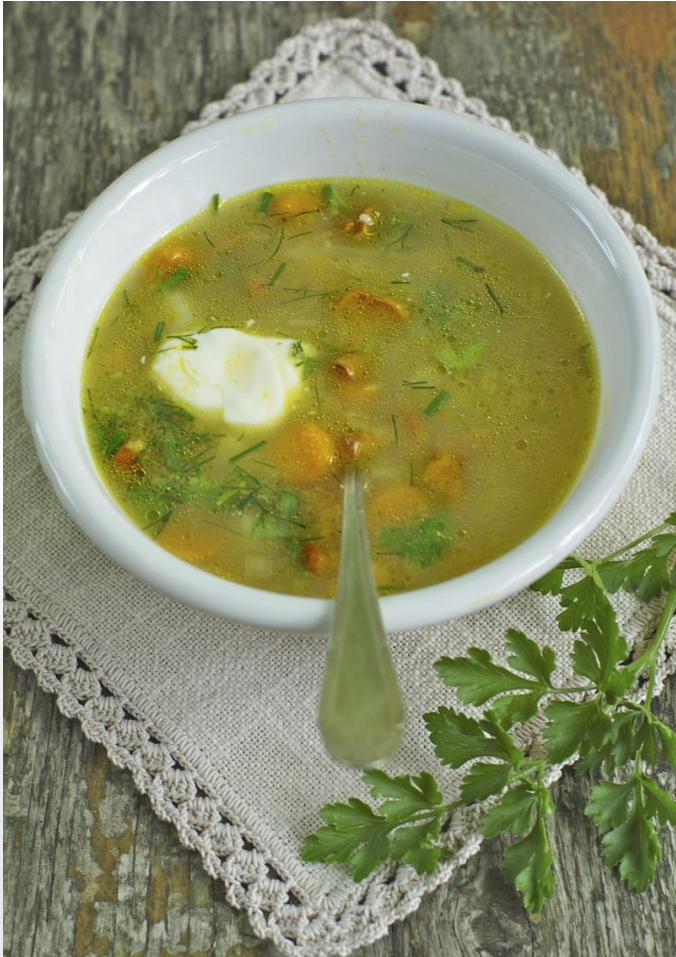
Dzūkų virtuvė:

- Bulvinės bandos šviežiuose kopūstų lapuose

- Dzūkiška grikinė boba

Dzūkiška voveraičių sriuba

Mėlynių šaltsriubė

Virtinukai su mėlynėmis

Rankdarbiai:

Dzūkijoje yra gausu įvairių rankdarbių, kuriuos žmonės ten puikiai išmoko perduoti iš kartos į kartą. Vieni populiariausių Dzūkijos rankdarbių yra audiniai, juostos, siuvinėjimas ir drobės.

Papročiai:

Dzūkijoje ilgiausiai išsilaikė stiprios bendruomeniškumo apraiškos: pavyzdžiui, darbų talkos, verpimo ir plunksnų plėšymo vakaronės su dainomis ir žaidimais, velykinio lalavimo papročiai, bendros kaimo pirties lankymas, saviti gimdyvės ir jaunamartės pirties papročiai.

Kultūra

Dzūkų tautiniai šokiai - šie šokiai atspindi Dzūkijos unikalumą ir yra puikus būdas pažinti šio regiono kultūrą.

Dzūkų audiniai - šio regiono audiniai garsėja savo spalvomis ir raštais, kurie atspindi Dzūkijos gamtos grožį ir tradicijas.

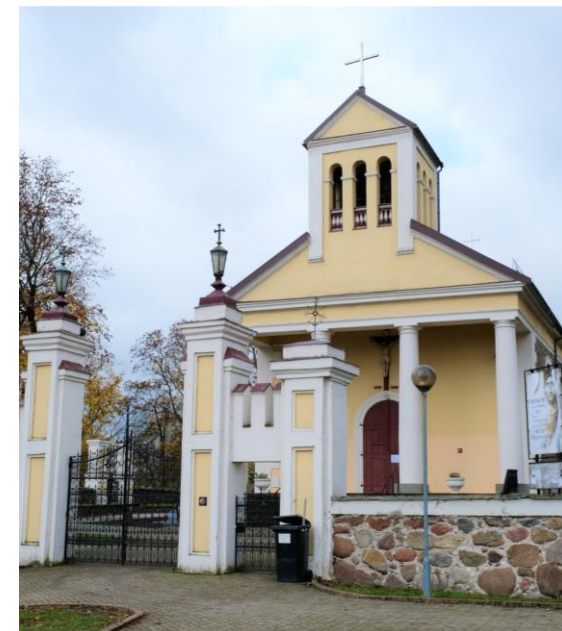
Dzūkų dainos - šioje kultūroje yra daugybė dainų, kurios perduoda Dzūkijos žmonių gyvenimo patirtį ir jausmus.

Dzūkų raižiniai - šiame regione yra gaminami nuostabūs raižiniai, kurie puošia medžio dirbinius ir atspindi Dzūkijos amatininkų meistriškumą.

Dzūkų šventės - Dzūkijoje vyksta įvairios šventės, kuriose galima pamatyti ir patirti autentišką Dzūkijos kultūrą, mėgautis tradiciniais valgiais ir dalyvauti įvairiose veiklose.

Paveldas:

Prastos ir lengvos pietinės Lietuvos žemės lėmė, kad Dzūkijoje labiausiai paplitusi javinė kultūra – griekiai. Taip pat dzūkai labai garsėja savo medinėmis trobomis, jų įvairumu forma ir pan. o visų garsiausi tai yra Dzūkijos paminklai, dvarai, bažnyčios.

An aerial photograph of a city, likely Vilnius, Lithuania. The image shows a mix of green spaces, trees, and urban buildings. A prominent feature is a large, light-colored building with a central tower, situated on a grassy area. A river flows through the lower part of the image. In the background, a yellow construction crane is visible among the trees. The overall scene is a blend of nature and urban development.

Išvados:

Manau, kad ši pateiktis padėjo mums sužinoti daugiau apie paveldą, senuosius dzūkų kaimus ir architektūrą. Taip pat turėjome galimybę sužinoti daugiau apie dzūkų tradicijas, dainas, šokius, kaimo šventes, dzūkų virtuvę, rankdarbius ir tarmė.

Šaltiniai

- <https://www.delfi.lt/keliones/po-lietuva/dzukijos-top-10-lankytinu-objektu-nauju-vietu-suras-net-ir-visko-mate-81621395>
- <https://www.tautinispaveldas.lt/dzukija/>
- <https://ekgt.lt/etnografiniai-regionai/dzukija-dainava/>

Kiti mūsu klasēs darbai

Knygos
puslapiai

Komiksas

Daile

Regiono
virtuvė.
Kulinarinio
paveldo
patiekalas

Lankstinukas

Plakatas
saugomos
teritorijos

Maršrutas
užsienio
kalbos

Pasirinkto
tautodailės
elemento
spalvų
statistinė
analizė

Atsinaujinantys
energijos
šaltiniai

Meninis
pristatymas
šokis.

Video filmukas

Darbą parengė: Nojus Ringaitis, Joris Ringaitis ir
Baltrus Ambrazaitis.